Wie Van Dale's groot-woordenboek der Nederlandse taal openslaat bij het woord 'campagne' leest daar o.a. het volgende: veldtocht

- stelselmatige publieke actie
- periode van volle werkzaamheid in een seizoenbedrijf

Daar starten we vandaag mee. In een zware tijd, met veel ongewisse dingen, veel vraagtekens en onzekerheden, die de mensen het zicht op de toekomst benemen. Oplopende internationale spanningen, nieuwe wapens, een economische recessie op wereldschaal, onderdrukking en geweld, een ontredderde rechtsorde, El Salvador, Afghanistan, kruisraketten, 350.000 werklozen, en de grond waarop wij staan is giftig. Allemaal dingen die het verantwoordelijkheidsbesef zouden moeten aanwakkeren. Het is tenslotte allemaal werk van mensenhanden of nalatigheid van mensenhanden. We zien helaas het tegendeel. Pluk nog maar een dag, want morgen kan het misschien niet meer en maak je vooral niet druk over dingen waar je toch weinig aan kunt doen. Het loopt zoals het loopt; en dat is nu eenmaal zo.

Wij zullen als christen-democraten een zwaar appèl moeten doen op de menselijke verantwoordelijkheid; niet alleen voor dit moment, maar vooral met het oog op de toekomst.

Alleen de harde werkelijkheid nuchter onder ogen zien en vervolgens naar bevind van zaken handelen is niet voldoende. Zó bedrijven wij geen politiek.

Wij moeten perspectieven openen en nieuwe wegen wijzen. Nieuwe wegen naar een verantwoordelijke maatschappij, zoals ons program zegt. Daarbij moeten we onze drijfveren, zoals verwoord in onze grondslag, goed op spanning houden. Anders verliezen we snelheid of raken we uit de koers. Die grondslag is geen uithangbord, geen bezweringsformule. Het is onze inspiratiebron, ons eerste en beste houvast.

Ons program van uitgangspunten is een tweede houvast. Als het gaat om de vraag: welke rol moet de overheid spelen bij de oplossing van onze problemen; is de overheid een soort glasstortbak waar de samenleving z'n nog bruikbaar afval in deponeert; of is de overheid de stuurman-eerste klas, die je gerust het roer in handen kunt geven? Ons program van uitgangspunten zet ons op het goede spoor. De overheid is geen van beide- De overheid dient de samenleving naar de norm van de gerechtigheid. Zij komt op voor de zwakken, schept voorwaarden voor het dragen van eigen verantwoordelijkheid door de burgers, individueel en in hun maatschappelijke verbanden. Zo'n houvast als partij heb je nodig als de maatschappij z'n hoorn des overvloeds aan eisen en verlangens leegstort voor de deuren van de Haagse departementen. De tijd is aangebroken, dat de vraag welke verantwoordelijkheid wij dragen voor de overheid en de samenleving belangrijker wordt dan de vraag welke verantwoordelijkheid de overheid voor ons en de samenleving draagt.

Ons verkiezingsprogram pikt de draad van grondslag en program van uitgangspunten op en geeft de lijn aan voor het beleid 1981-1985. Hard en duidelijk bij de analyse van de werkelijkheid. Appellerend op de menselijke verantwoordelijkheid. Perspectieven biedend, niet in het minst voor wie juist in de komende

jaren de grootste risico's lopen: jongeren die niet aan de slag kunnen komen; mensen met kleine gebreken, die naar de WAO worden verwezen; minderheden die niet aan de bak kunnen komen en altijd weer ervaren dat er overal nog zoveel wachtenden voor hen zijn; bewoners van oude centra in uitzichtloze woonsituaties, zonder licht of lucht; kleine zelfstandigen die in de maalstroom van de schaalvergroting worden fijn gewreven; om maar niet te spreken over de derde wereld, die vaak niets te verdelen heeft.

Het is een duidelijke lijn: juist nu de zaken niet zo gaan als we lange tijd gewend waren, is voorrang geven aan wie meer dan ooit de negatieve risico's van het leven ervaren, een eerste vereiste. Dat kost wat. Geen perspectief zonder prijs, geen uitzicht zonder plicht.

Meer werk. Ja, maar dan ruimte scheppen voor het bedrijfsleven door matiging van loonkosten. Inleveren naar draagkracht. De uitspraak: "het moet maar eens afgelopen zijn met dat genivelleer" komt in ons program gelukkig niet voor.

Extra inkomensgaranties voor de echte minima kan niet zonder extra matiging waar men niet weet wat een smalle beurs is.

Meer huizen en betere huizen. Ja, maar dan behoorlijk betalen voor een behoorlijk huis; met een regeling voor wie de huur echt niet kan opbrengen. Handhaven van goede werkloosheidsvoorzieningen.

Ja, maar dan ook inschikkelijkheid ten aanzien van het aanvaarden van ander werk.

Handhaven van ons sociale zekerheidsstelsel in het algemeen. Ja, maar er dan voor zorgen dat het alleen wordt toegepast voor wie het echt nodig hebben. Anders gaat het aan zichzelf ten onder.

Met zo'n program gaan we naar de kiezers toe. Nuchter, verantwoordelijk, solidair en duidelijk. Concreter en gedetailleerder dan ooit. Dat moet als je nieuwe wegen wijst. Voor oude wegen is een slogan voldoende. Met zo'n program gaan we naar de kiezers toe. Niet tweeslachtig, maar eendrachtig. Daar is geen twijfel over.

Wij zijn echter niet de enigen die zich aandienen. Nog een twintigtal partijen vragen steun voor hun oplossingen voor de vraagstukken waar we nationaal en internationaal voor staan.

"Waar zijn ze toch in vredesnaam mee bezig", vraagt de Partij van de Arbeid in een pagina-grote advertentie. Dat vraag ik mij inderdaad ook wel eens af.

Alles bij elkaar optellen wat je niet leuk vindt, suggereren dat de hoofdschuldigen het Catshuis bevolken en eindigen met de mededeling dat het anders moet is te doorzichtig om tot een stembusoverwinning te leiden.

Eenvoud is kenmerk van het ware, simplisme ligt dicht bij het onware. Ik heb overigens begrepen, dat er wat dat betreft in eigen PvdA-kring ook een lichtje is opgegaan. Wellicht komt men nog eens tot het besef dat on-onderhandelbare strijdpunten eerder de weg naar de oppositiebanken dan naar het Catshuis markeren.

Ik kom bij D'66. Bijna als vanzelf, omdat PvdA en D'66 elkaar zo innig omarmen. Ik vraag mij geregeld af: wat wil deze partij nu eigenlijk?

Wel met de PvdA, maar niet met klein links.

Niet met het CDA, tenzij de PvdA erbij komt.

Wel met de VVD, dat is tenslotte ook een liberale partij, maar als het CDA ook in die boot stapt, stapt D'66 er weer uit. D'66 heeft een aantal coalitiemogelijkheden keurig op een rij gezet, in een rangorde die aangeeft waar het land het meest mee gediend is. Inclusief de mogelijkheid om de achterban nog eens te raadplegen als er niets lukt. Wellicht zou men dat beter wat eerder kunnen doen.

De VVD tenslotte. Ik heb de indruk dat de VVD tot op heden meer bezig is om het kabinetsbeleid aan de kiezers te verkopen dan het eigen programma.

Niet dat het kabinetsbeleid slecht is!

Ik heb al vaker gezegd dat we ons als christendemocraten niet hoeven te schamen voor onze inbreng in het kabinetsbeleid van de afgelopen periode. De grondpolitiek is voor elkaar gekomen, er is een leegstandswet tot stand gekomen met Kamerbrede steun, inkomenspolitiek gezien is er geen reden om zich te schamen, de abortuswetgeving is (bijna) tot een afronding gekomen, de minderheden hebben meer aandacht gekregen dan ooit, het beleid van de bewindslieden op justitie vond alom waardering en ga zo maar door.

Wij gooien als christen-democraten het kabinetsbeleid, waarvoor we in hoge mate medeverantwoordelijk zijn geweest, niet weg. Onze inzet bij de verkiezingen is echter niet wat achter ons ligt, maar wat voor ons ligt.

Voor de VVD ligt dat blijkbaar anders, getuige de uitlatingen van de voorhoede van deze partij.

Albeda geeft het kabinet een dolkstoot in de rug, alleen al door de mogelijkheid van een andere coalitie te noemen. Intussen handhaaft de VVD zijn voorkeur voor een nationaal kabinet alsof dat niet iets anders is. De pot verwijt de ketel. Ik denk daarom dat als een stem op het CDA geen garantie inhoudt voor een ongewijzigd beleid, dit net zo geldt voor een stem op de VVD.

Eigenlijk was deze uitwijding over andere partijen niet nodig. Als CDA zijn we principieel bereid tot samenwerking met de andere partijen. De program- vergelijking, die ons wetenschappelijk instituut opstelde, heeft nog eens onderstreept, dat het niet zonder meer voor de hand ligt een voorkeursuitspraak te doen inzake eventuele regeringspartners. De programmatische overeenkomsten en verschillen tussen het CDA en andere partijen kriskras door de hoofdstukken heen.

Het gaat ons uiteindelijk meer om het program, waarmee de komende regering in zee gaat dan om de partijcombinatie. In dat program willen wij zoveel mogelijk terug vinden van wat wij wezenlijk vinden, wat wij goed vinden voor het land.

Wij zullen constructief onderhandelen, maar wel beslist. Kabinetten formeren is voor ons geen kwestie van strijdpunten noteren, maar van overeenstemming zoeken, in wederzijds respect.

Het gaat de komende jaren niet om het gewoon jezelf kunnen zijn, maar om er gewoon voor de ander te zijn; het gaat niet om weerwerk, maar om meer werk; het gaat niet om het centraliseren van de verantwoordelijkheid, maar om het spreiden er van; het moet niet per sé anders, maar het moet constructief het gaat niet om de vechtstaat, maar om de rechtsstaat; het gaat niet om polariseren, maar om samen verantwoordelijkheid dragen; het gaat niet om nationale binnenvetterij en betweterij maar om de internationale kaders; het gaat niet om de waarde van het getal, maar om de kwaliteit van de waarden.

Zo gaan wij de campagne in op weg naar een goed verkiezingsresultaat. Wij hebben een duidelijke boodschap, een aanspreekbaar program. We zetten de perspectieven en de plichten duidelijk op een rij. We denken niet in links-rechts-schema's, die de werkelijkheid geweld aan doen en op een grove wijze versimpelen, door over allerlei overeenkomsten en verschillen een rookgordijn te leggen.

In die val lopen we niet. Daar lopen we omheen, met een wijde boog.

Ons appèl aan de kiezer is: samen inhoud geven aan een zinvol bestaan; langs nieuwe wegen. Voor elkaar en met elkaar.

U gaat daarbij een belangrijke rol spelen. Van uw inzet, uw enthousiasme hangt veel af.

We hebben wat goeds aan te bieden.

We starten de campagne. Op weg naar de champagne op 26 Mei.